

МАКРОПОЕТИКА ГРЕЦЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК

Найдьонова Лідія Андріївна,

асп.

Маріупольський державний гуманітарний університет

У статті розглянуто художні, стилістичні та поетичні особливості мови грецьких народних казок, досліджено специфіку функціонування художніх засобів у грецьких народних казках. Авторка визначає, що грецькі народні казки мають таку саму структуру, як і казки інших народів, тобто їм властиві на рівні макропоетики ініціальні, медіальні та фінальні традиційні формули, а також елементи цих формул: приказки, зачини і кінцівки, зв'язки й описи.

Ключові слова: стилістика, макропоетика, казка, традиційні формули, ініціальні формули, медіальні формули, фінальні формули, зачин, приказка, кінцівка, опис, зв'язки.

Актуальність дослідження зумовлено особливою роллю казки у системі фольклору грецького народу, а також необхідністю лінгвістичного вивчення міфопоетичних параметрів казки. Окрім того, важливим є лінгвістичний аналіз текстового матеріалу самих казок та їх мовних параметрів. Уперше досліджено мовну специфіку фольклорних жанрів на матеріалі грецьких народних казок, поетична і сюжетна структура яких порівняно мало вивчена.

Мета дослідження полягає у виявленні мовної специфіки грецьких народних казок, а також у з'ясуванні функцій художніх засобів як поширених одиниць тексту грецької народної казки при послідовному порівнянні лексико-стилістичних і лінгвопоетичних параметрів.

Об'єктом дослідження є мова грецьких народних казок.

Предметом дослідження є специфіка художніх засобів у межах простого та складного речень, а також більш ширших синтаксичних одиниць – надфразної єдності та тексту грецької народної казки.

Матеріалом дослідження стала вибірка зі 100 грецьких народних казок зі збірок "Ελληνικά παραμύθια" Г. Мегаса, "Ελληνικά λαϊκά παραμύθια" К. Кафандариса та "Λαϊκά παραμύθια των Δωδεκανήσων" Я. Сергі.

Наукову новизну дослідження зумовлено тим, що вперше вивчення специфіки функціонування художніх засобів у народних казках проводиться на матеріалі новогрецької мови. Висновки й узагальнення збагатять теорію про грецьку народну казку.

У сфері фольклору стилістика грецької мови досліджує мовне вираження жанрів народної творчості (тематичне розмаїття лексики і фразеології, варіативність форм, специфіку синтаксичної організації жанрів, структуру тексту). До характерних мовних явищ грецького фольклору належить фонетична, лексична й граматична варіативність. Стилiстика досліджує роль фольклорних компонентів у формуванні виражальних засобів фольклорної мови.

За В.М. Жирмунським ми виділяємо в мові казки макро- і мікропоетику [Жирмунський 1977, 28], в межах яких досліджуємо відповідно мовні реалізації структурних елементів казки. У статті розглядається саме макропоетика грецької народної казки. Макропоетику ще називають загальною, теоретичною або системною поетикою. Традиційні формули – сталі елементи казки, певний мовленнєвий субстрат, наданий у розпорядження казкаря традицією. Вони належать до жанротворчих еле-

ментів, що виконують функції композиційної організації та маркування тексту як казкового. Традиційні формули визначають як сталі конструкції з контекстуальною зумовленістю вживання. Відповідно до їхніх прагматичних функцій та розташування у тексті, традиційні формули розділяють на ініціальні, медіальні та фінальні формули, які подані в такій схемі:

1. Ініціальні формули:

а) формули простору ("топографічні");

б) формули часу ("хронологічні");

2. Медіальні формули:

а) зовнішні медіальні формули:

✓ формули, які мають за мету викликати інтерес читачів;

✓ формули, за допомогою яких перевіряється увага читачів;

б) внутрішні медіальні формули:

✓ формули, які визначають образ казкових персонажів або зображують їх предмети;

✓ формули, які зображують дії казкових персонажів;

✓ діалогічні формули та ін.

3. Фінальні формули.

Найяскравішим елементом лінгвостилістичної організації тексту грецької народної казки є формули казки – основний жанровий маркер казкового тексту. Їх визначають як нефразеологічні утворення, що характеризуються закріпленою узусом і особливостями плану вираження стабільністю, до складу яких входять один або декілька семантичних компонентів, лексико-граматичними носіями яких виступають окремі лексичні одиниці і конструкції з різним ступенем усталеності та ідеома-тичності: фразеологізми, сталі вирази, фразеосхеми.

Відповідно до дистрибуції та функцій, формули грецької народної казки розподілено на три групи: ініціальні, медіальні та фінальні. Для грецької народної казки притаманні всі класичні традиційні формули: ініціальні, медіальні та фінальні. Функціональна та дистрибутивна аналогічність дозволяє об'єднати ініціальні та фінальні формули в групу пограничних формул казки. Формули народної казки всіх груп є стилістично радіантними елементами. Вони займають у тексті контекстуально сильні позиції, що сприяє реалізації їхніх метатекстових та текстуальних функцій. Граничні формули грецької народної казки виконують функції відкриття / закриття каналу комунікації у плані оповідач – читач; маркування всього тексту грецької народної казки та її хронотопу як казкових, при цьому можлива диференціація типу грецької народної казки (чарівна / побутова). Також граничні формули казки виконують у тексті грецької народної казки функцію організації композиції (ініціальні формули казки, що займають у тексті сильну позицію початку, формують ядро експозиції грецької народної казки, а фінальні – частини "coda" і її складової – щасливого кінця), наприклад: *Μια φορά κι έναν καιρό σ'ένα μικρό χωριό στην άκρη του δάσους, μέσα σ'ένα φτωχικό καλύβι ζούσε μονάχη η κύρα Μάτω* ("Ο πέτος και η γριά") (тут та далі переклад авторський) – *Одного разу в одному маленькому селищі на окраїні лісу, у маленькій бідній халупі жила самотня пані Мато* ("Півень та стара").

Και ἔζησαν οἱ χωριανοὶ καλὰ κι εμεῖς καλύτερα ("О γεωργός, οἱ ἀλ' πές και ο γάιδарος") – Та жили селяни добре, а ми ще краще ("Селянин, лисиці та віслук").

Пограничні формули грецької народної казки мають складну структурно-семантичну будову. Універсальними семантичними компонентами ініціальних формул грецької народної казки та їхніми домінантними лексико-граматичними носіями є: факт існування персонажа (*"ἦταν / ζούσε [ένας ήρωας / ήρωοι]" – "був / жив [герой / герої]"*) та фіксація дії / персонажа у часі (*"μία φορά (κι έναν καιρό)" – "одного разу", "колись давним-давно"*). Наприклад: *Μία φορά κι έναν καιρό, ήταν ένας βασιλέας κι ένας παπάς, κι είχανε τόσες αγάπες που θαρρούσες πως ήταν αδέρφια – Κοιлись давним-давно жили цар та священник, вони так любили один одного, що здавалося наче брати.*

Таким чином, просторово-часова організація грецької народної казки зазвичай представлена в ініціальних формулах казковим часом і відсутністю географічних реалій.

До ініціальних формул можна віднести **зачини**. Зачин у грецькій казці – це досити традиційний стилістичний прийом, роль якого полягає в тому, щоб перенести слухача в казковий світ. Зачин каже про час і місце дії, обстановку, дійових осіб, тобто є своєрідною експозицією. Час і місце дії, про які говориться в зачині, невідзначені [Παράσογλου 2002, 253]. Так найбільш поширеними є такі зачини: *"Μία φορά κ'έναν καιρό..." – "Колись давним-давно" та "Μία φορά ήτανε..." – "Одного разу був..."* або *"Ήτανε μία φορά..." – "Жив одного разу..."*. Так, опрацювавши 100 грецьких народних казок, зачин *"Μία φορά κ'έναν καιρό..."* ми зафіксували 24 рази, зачин *"Μία φορά ήτανε..."* – 58 разів, *"Ήτανε μία φορά..."* – 8 разів та інші зачини 10 разів.

Ініціальні формули загалом не розгорнені. Казки про тварин часто починаються зі зміни ситуації. Іноді текст може бути без вступу, ніби продовженням розказаного. Певним казкам про тварин властиві вказування часової віддаленості подій казки.

Ініціальні формули чарівних казок, як і в казках про тварин, дуже короткі, або зачини у них зливаються з зав'язкою, що розвиває сюжетну дію. Наприклад: *Ήτανε μία φορά κι έναν καιρό ένας βασιλιάς κι είχε τρεις γιους ("Η Μαγεμένη λίμνη") – Жив одного разу цар та було в нього три сини ("Чарівне озеро")*, або *Ήτανε μία φορά ένας βασιλιάς και μία βασίλισσα κι είχαν ένα γιο ("Η βασίλισσα των γοργόνων") – Жив одного разу цар та цариця та був у них один син ("Цариця горгон")*.

Більш розгорнений зачин зустрічається у казці *"Ο Ήλιος, το Φεγγάρι και η Χρυσομαλλούσα"* ("Сонце, Місяць та Златовласка"): *Μία φορά κι ένα καιρό ήτανε ένα βασιλόπουλο και εδιάταξε τσι αυλικούς του, έτσι για διασκέδαση, να παραμονεύουνε τα βράδια τι κουβέντες κάνουνε στα φτωχόσπιτα. – Κοιлись давним-давно жив собі царевич, та заради розваги він віддав наказ своїм придворним підслухати ввечері, що кажуть вдома бідні люди.*

У побутових казках зачин, що вказує на давність часу, відсутній. Зазвичай ініціальна формула має такий вигляд: *Ήταν ένα φτωχό παιδί και κάθε μέρα, που πήγαινε στη δουλειά του, περνούσε μπροστά απ'το παλάτι του βασιλιά ("Το φτωχόπαιδο") – Жив один бідний хлопчик та кожен день, коли ходив працювати, проходив повз палати царя ("Бідний хлопчик").*

Також до цього різновиду формул ми відносимо **зв'язки** – це традиційний стилістичний прийом, за допомогою якого характеризується казковий час [Богатырёв

1969, 184]. Ми виділяємо прості зв'язки (*μια βραδιά* – ввечері ("*Η μηλιά του βασιλιά*" – "Царева яблуня"), *μιαν ημέραν* – одного дня ("*Τ' αθάνατο νερό*" – "Вода безмерт-тя")) та розгорнені (*μέρα νύχτα* – день ніч – ("*Το άφαντο σκουφακι*" – "Шапка-невидимка"), *επέρασαν οι τρεις μήνες, οι τρεις βδομάδες* – минуло три місяця, три тижні ("*Το κοιμισμένο βασιλόπουλο*" – "Сплячий царевич"), *σαν ήρθε το Μεγάλο Σάββατο* – коли наступила Велика субота ("*Ο μύλος*" – "Мірошник"), *σε κάμποσο καιρό* – через деякий час ("*Ο μικρός ψαράς*" – "Малий рибалка"))).

На комунікативно-прагматичну значущість ініціальних формул вказує той факт, що вони є обов'язковим компонентом структурної організації грецьких народних казок.

Функціональні різновиди медіальних формул зумовлені жанровою специфікою казки. До медіальних формул, що викликають інтерес у читача, належать **приказки** – жартівливі примовки, не пов'язані з сюжетом [Гром'як, Ковалів 1997, 289]. Опрацювавши 100 грецьких народних казок, ми дійшли висновку, що такий елемент казки як **приказка** зустрічається не досить часто. При цьому, що варіативність приказки невелика. Але як було зазначено вище, приказка зустрічається досить рідко. Так, перший приклад "*Κοκκινή κλωστή δεμένη, στην ανέμη τυλιμένη, δως' της κλότσο να γυρίσει, παραμύθι ν' αρχινήσει*" ("*Ο Αθάνατος*") зустрівся в чотирнадцяти казках зі 100 проаналізованих. Другий приклад "*Αρχή του παραμυθιού, καλησπέρα σας*" ("*Ο σταχτοπούτης*") – у 24, третій – "*Μια φορά κι ένα ζαμάνι είχαν Τούρκοι ραμαζάνι, κι οι Ρωμαίοι πάσχα κι οι Εβραίοι χάσκα*" ("*Η μωλονού*") – лише в п'яти казках. В приказках демонструється майстерність казкаря, аудиторія готується до прослуховування казки.

Дуже часто використовується рима у казкових приказках, метою яких є налаштувати читача / слухача на сприйняття казкового поетичного оповідання. Наведемо відому приказку грецьких народних чарівних казок.

*Παραμύθι μύθαρως
κι η κοιλιά σου πίθαρως-
Ήσπασεν ο πίθαρως
κι ήμπλασεν ο κρίθαρως*

До медіальних формул належить й **опис**, що використовується в грецьких народних чарівних казках для характеристики героїв, предметів, дій [Гром'як, Ковалів 1997, 237]. Це формули-описи, що зображують чарівні перетворення казкових героїв:

а) на красенів і красунь: *Την άλλη την ημέρα λοιπόν φύλαξε και βλέπει και βγαίνει από μέσ' απ' τη χελώνα μια κοπέλλα που η ομορφιά της στον κόσμο δε στάθηκε* ("*Η χειλώνα και ο Ρεβιθάκης*") – Наступного дня він сховався та бачить, як виходить з черепахи дівчина, краси якої у всьому світі немає ("*Черепаха і Ревіфакис*");

б) на птахів, тварин, дерева: *Πηγαίνουν, πηγαίνουν, βρίσκουν μια πατημασιά απ' αρνί με νερό, και της λέει το παιδί: – Θα πιώ αποδώ, δε βαστάω, έσκασα! – Μην πίνης, του λέει η Πούλια, γιατί θα γίνης αρνί και θα σε σφάζουν. – Θα πιώ, είπε, κι аз με σφάζουν. – Κ' ήπιε και γίνηκε αρνί και πήγαινε αποπίσω και βέλαξε: – Μπε Πούλια, μπε Πούλια! ("*Η Πούλια και ο Αυγερινός*") – Йдуть, вони йдуть, знаходять сліди барана з водою, та говорить хлопчик: – Вип'ю води звідси, не можу вже мучиться! – Не пий, каже йому Пулля, бо станеш бараном, та тебе заколють. – Ні, я вип'ю, нехай мене заколють. – Він випив і став бараном, та й почав бекати: Бле, Пулля, бле, Пулля! ("*Пулля та Авгерінос*").*

Κι όταν τέλειωσαν εκείνοι το φαγί, πήγε αυτή και μάζεψε όλα τα κόκκαλα και τά βαλε σε μια στάμνα και τα έθαψε μέσα στον κήπο. Το πρωϊ βλέπουν φυτρωμένη μια πορτοκαλιά ψηλή ψηλή σε κείνο το μέρος μ' ένα χρυσό πορτοκάλι στην κορφή ("Η Πούλια και ο Αυγερινός") – А коли закінчили вони їсти, прийшла вона та зібрала всі кістки, поклала у глечик та закопала у саду. Уранці всі побачили апельсинове дерево, високе-високе, що виросло у тому місці, з одним золотим апельсином на верхівці ("Пуля та Авгерінос");

в) формули-описи чарівних предметів (чесалки, точильного бруска, хустки, берестяного кошика зі смолою), здатних перетворити звичне місце на непрохідний ліс, звести на шляху неприступну гору, влаштувати перешкоду у вигляді смоляної річки, що горить, перетворити звичайний будинок на фортецю, вміщати будинок у яєчну шкаралупу: *Αυτό το τεντζεράκι μπορεί να χορτάση δέκα φορές ίσαμε το στράτευμα του βασιλιά...Απλών η γυναίκα του ψαρά την κουτάλα μέσ' στο τεντζεράκι και βγάζει ψωμιά όσα χρειαζότανε. Ύστερα απ' το τεντζεράκι πάλι σουπά τόσα πιάτα όσοι νομάτοι ήτανε το στράτευμα...Χώνει πάλι την κουτάλα η γυναίκα και έβγαλε βρασμένα ψάρια. Ύστερα ο βασιλιάς γύρευε με την αράδα ψάρια με τα κρομμύδια, τηγανητά, ψητά και με λογιών των λογιών τέχνη. Και όλ' αυτά τα φαγιά, βγαίνανε απομέσ' απ' το τεντζεράκι, ώσπου χόρτασε το στράτευμα του βασιλιά και σηκωθήκανε και πάνε στη δουλειά τους και γλύτωσεν ο ψαράς τη γυναίκα του ("Η χειλώνα και ο Ρεβιθάκης") – Ця каструля може нагодувати десять разів, навіть військо царя... Так, дружина рибалки опустила черпак у каструлю та дістала стільки їжі, скільки потрібно. Потім цар просив рибу з цибулею, смажену, запечену та ще багато інших страв. І вся ця їжа з'являлася з каструлі, поки військо царя не наїлося, поки вони не пішли на службу. Так рибалка врятував свою дружину ("Черпаха і Ревіфакус").*

Το κορίτσι είχε μαζί του τα χτένια του και το πεσκίρι του. Σαν είδε που τους έφτασε, ρίχνει το χτένι το αρύ και γίνεται μια παλιουριά και δεν μπορούσε να περάση η δράκαινα ("Η Ανθούσα, η ξανθούσα, η χρυσομαλλούσα") – У дівчини були гребінець та рушник. Коли вона побачила, що їх наздоганяють, кинула рідкий гребінець, та з'явився чагарник, який не змогла пройти зміївна ("Анфуса, Ксанфуса та Хрісомаллуса").

Названі описи можна зустріти тільки в чарівних казках, вони підсилюють загальну емоційну виразність, мають особливий вплив на читача.

Також ми зробили кількісний аналіз вживаності формул-описів у грецьких народних казках. Таким чином найбільш поширеним є опис чарівних предметів: у 100 опрацьованих казках цей прийом зустрічається 212 разів (71% від загальної кількості описів). Опис перетворень зустрічається 56 разів (19%) та опис героя – 30 разів (10%).

Фінальними формулами у тексті казки виступають **кінцівки**. Такий елемент як **кінцівка**, що завершує розповідь про казкові події, у грецьких народних казках має досить яскравий та цікавий вигляд. Вони сповіщають про благополучний фінал, зазвичай про весілля [Гром'як, Ковалів 1997, 145]. Наприклад, *Και τότε αυτός πήρε ένα ωραίο αμάξι χρυσό και επήγε στο σπίτι του φτωχού και πήρε την Τρισεύγενη, αφού τους έδωσε πολλά χρήματα και τους έκαμε πλούσιους. Και αυτήν την πήγε στο παλάτι, και την άλλη ημέρα πρόσταξε να γίνη τελετή, γιατί θα γίνουν οι γάμοι του, και όργανα τούμπανα χαρές μεγάλες, την πήρε γυναίκα και ζήσανε κείνοι καλά και εμείς καλλίτερα ("Η Τρισεύγενη ή τα τρία κίτρα") – І тоді він узяв гарний золотий віз та поїхав до до-*

му бідняка, узяв Трисевгені, її батькам дав за неї багато грошей та зробив їх багатіями. Він узяв її до царських палат, наступного дня був бенкет перед їх одруженням, багато веселоців, та взяв він її за дружину, та жили вони добре, а ми ще краще ("Трисевгені або три цитруси").

Типологічною особливістю фінальних формул грецької народної казки є їхній компонентний склад. Універсальними семантичними компонентами та їхніми домінантними лексико-граматичними носіями є факт існування персонажа ("[*ήρωας(οι)*] *ζήσανε*" – "герой(-і) жив(-ли)"); щасливе життя персонажа ("*καλά*" – "добре"); зв'язок плану казкових подій з планом оповідача / читача ("*σ'όλη τους τη ζωή*" – "протягом усього свого життя"). До складу фінальних формул грецької народної казки також входять факультативні семантичні компоненти надбання персонажем багатства ("*ήρωας(οι)* *γίνανε πλούσιοι*" – "герой(-і) став(-ли) заможним(-и)"), весілля персонажів ("*ήρωας(οι)* *παντρεύτηκε*" – "герой(-і) одружився(-лись)"), наприклад: *Κι έτσι, ο γέρος κι η γριά γίνανε πλούσιοι και ζήσανε αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα* ("То коцматόψωμο") – Так старий та стара стали багатіями та жили вони добре, а ми ще краще ("Шматок хліба")

або *Κι έτσι το βασιλόπουλο παντρεύτηκε την Τρισεύγενη και τρώγαν και πίναν και σε μας δε δίναν* ("Н Трисеύгенη") – Так царевич одружився на Трисевгені, пили вони, їли, але нам не дали ("Трисевгені");

Також ми зустрічаємо виникнення семантичного компоненту завершення оповіді ("*τέλειωσε το παραμύθι*" – "ось і казочці кінець"), здатного замінити фінальну формулу будь-якого типу, наприклад: *Τέλειωσε το παραμύθι* ("То φτωχόπαιδο") – Ось і казочці кінець ("Шматок хліба").

Фінальні формули грецьких народних казок пов'язані зі змістом казки та мають етіологічний характер. Насамперед, це стосується казок про тварин та деяких чарівних казок. У чарівних казках у кінці зазвичай розповідається про повернення до щасливого життя: *Κι από τότε πια, μήτε пікрес μήτε βάσανα, μόνο ο καθ' ένας με το γυναικάκι του έζησε καλά, περικόλά, κι εμείς εδώ καλύτερα* ("То χρυσό άλογο") – З того часу ні засмучення, ні страждань, тільки кожен жив добре зі своєю жінкою, а ми ще краще ("Золотий кінь").

Казкар, повертаючи слухачів до реальної дійсності й повідомляючи про свою участь або неучасть у подіях, використовує розгорнені кінцівки.

Дуже часто рима зустрічається й у кінцівках грецьких народних казок. Наприклад: *Κάθισαν λοιπόν σ'αυτά τα παλάτια, και τρώγανε και πίνανε και σε μας δε δίνανε* ("Н ασπροζαχαρένη") – Сиділи вони в своїх палатах, пили, їли, а нам не дали ("Аспро-захарені").

Однак зустрічаються також римовані кінцівки-приказки, вони зазвичай бувають короткими. Наприклад: *Ψέματα κι αλήθεια, έτσι είν' τα παραμύθια* ("То ροβίθι") – Брехня та правда, такою є казка ("Баранів горох").

У нашій статті наведено теоретичне узагальнення наукової проблеми, що виявляється у комунікативно-прагматичному підході до висвітлення жанрово-композиційної та функціональної специфіки досліджуваних одиниць. Здійснено лінгвопрагматичний аналіз характерних мовних особливостей грецьких казок, що належать до фольклорного спадку літературної творчості. У дослідженні проведено

аналіз прагматичного потенціалу сталих структурних компонентів казки, виявлено їх головні комунікативно-прагматичні функції, розглянуто основні засоби інтенсифікації текстового впливу.

Дослідження показало, що основний прагматичний зміст грецьких народних казок сконцентровано у невід'ємних елементах її композиційної структури, до яких належать елементи рівнів макро- та мікропоетики - традиційні формули казки та художні засоби.

Загальною особливістю побудови тексту казки є лінійна організація її складників-висловлень, що розташовуються в певній логічній послідовності, зумовлений причинно-наслідковими зв'язками. Традиційні формули – невід'ємні структурно-змістові компоненти текстів грецьких народних казок. Ініціальні формули відіграють провідну роль у стратегії для його інтерпретації. Медіальні формули – готовий мовленнєвий матеріал для передачі переміщень дійових осіб і підкреслення тривалості процесу виконання дії. Фінальні формули, найбільш різноманітні за своєю лексико-семантичною структурою, вказують на завершення оповіді та згортання казкової картини світу.

У фіналі грецьких народних казок чітко виступає особистість оповідача: адже він з цього реального світу і його поява в кінці казки ніби переносить слухача / читача зі світу казкового в реальний.

В статье рассмотрены художественные, стилистические и поэтические особенности языка греческих народных сказок, исследована специфика функционирования художественных средств в греческих народных сказках. Автор определяет, что греческие народные сказки имеют такую же структуру, как и сказки других народов, то есть им свойственны на уровне макропоэтики инициальные, медиальные и финальные традиционные формулы, а также элементы таких формул: присказки, зачины и концовки, связки и описания.

Ключевые слова: стилистика, макропоэтика, сказка, традиционные формулы, инициальные формулы, медиальные формулы, финальные формулы, зачин, поговорка, концовка, описание, связки.

The artistic, stylistic and poetic language features of the Greek folk tales are highlighted in the article; the functioning specifics of artistic facilities in the Greek folk tales are investigated. The author realizes that the Greek folk tales have the same structure as tales of other nations, i.e. they are characterized on the level of macropoetics by initial, medial and final traditional formulas, and also elements of these formulas: introductions, beginnings and tailpieces, time markers and descriptions.

Key words: stylistics, macropoetics, tale, traditional formulas, initial formulas, medial formulas, final formulas, introduction, beginning, tailpiece, description, time markers.

Література:

1. Богатырёв П.Г. Фольклор как искусство слова / П.Г. Богатырёв. – М. – 1969. – 237 с.
2. Бураева Т.В. Язык калмыцких народных сказок (на материале "Калмыцких сказок" Г.И. Рамседта): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.22 / Т.В. Бураева. – Элиста, 2006. – 24 с.
3. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / В.В. Виноградов. – М., 1963. – 147 с.
4. Герасимова Н.М. Пространственно-временные формулы русской волшебной сказки / Н.М. Герасимова // Русский фольклор. – М.; Л., 1978. – Вып. 18.
5. Гром'як Р.Т. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів. – К.: ВЦ "Академія", 1997. – 752 с.
6. Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика / В.М. Жирмунский. – Л.: Наука, 1977. – С. 28.

7. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української літературної мови / А.П. Коваль. – К., 1987. – 258 с.
8. Кушина Н.І. Традиційні формули як проблема відтворення англійською мовою етномовного компонента українських народних казок / Н.І. Кушина // Теорія і практика перекладу: Укр. наук. зб. – Вип. 20. – К., 1994. – С. 74–82.
9. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник / Олександр Данилович Пономарів. – К.: Либiдь, 1992. – 248 с.
10. Рошияну Н. Традиционные формулы сказки / Н. Рошияну. – М., 1974.
11. Хориков И.П. Новогреческо-русский словарь / И.П. Хориков, М.Г. Малев. – М.: Культура и традиции, 1993. – 854 с.
12. Μιχάλης Γ. Μερακλής. Λαϊκή τέχνη. Ελληνική λαογραφία, Γ' τόμος / Γ. Μιχάλης. – Αθήνα: Οδυσσέας, 1992.
13. Παράσογλου Γ.Μ. Το νεοελληνικό λαϊκό παραμύθι. Ινστιτούτο νεοελληνικών σπουδών / Γ.Μ. Παράσογλου. – Θεσσαλονίκη, 2002. – 560 σ.
14. Καφαντάρης Κ. Ελληνικά λαϊκά παραμύθια / Κ. Καφαντάρης. – Α.: Ποταμός, – 2005. – 629 σ.
15. Μέγας Γ.Α. Ελληνικά παραμύθια / Γ.Α Μέγας. – Α. – 1967. – 236 σ.
16. Σέρρη Γ. Λαϊκά παραμύθια των Δωδεκανήσων / Γ. Σέρρη. – Α. – 2004. – 396 σ.